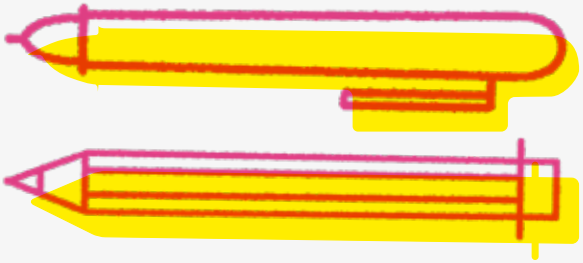
WERKVORMEN
10 TOT 14 JAAR

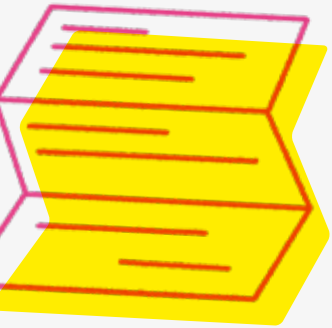

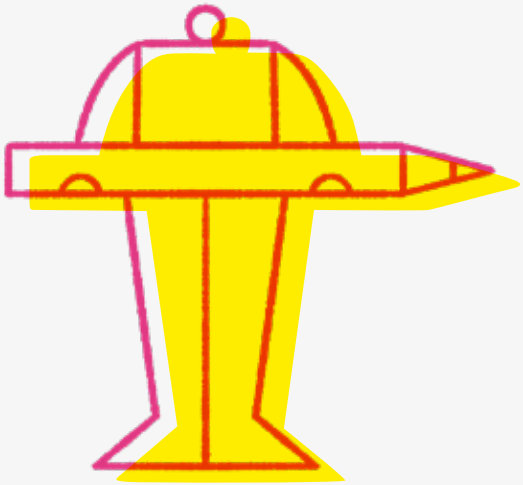
LEERKRACHTEN-GIDS

SCHRIJF-ZE-VRIJDAG
2023-2024

Aan de slag met deze gids

Bedankt dat je meedoet aan de Schrijf-ze-VRIJdag van Amnesty International Vlaanderen. Het is de dag waarop honderden Vlaamse en Brusselse scholen opkomen voor mensenrechten en vele tienduizenden leerlingen schrijven voor gerechtigheid.

Dit schooljaar schrijven we brieven voor Sawyeddollah, Justyna, Rocky en Ahmadreza. Alle vier maken ze groot onrecht mee. Verderop in deze gids lees je meer over hun situatie.

Wil je in de klas dieper ingaan op hun verhalen, dan kan je de educatieve werkvormen uit deze gids gebruiken. De werkvormen zijn een handig instrument om je leerlingen te doen nadenken over recht en onrecht.

Vooraan in de gids vind je uitleg over de Schrijf-ze-VRIJdag, mensenrechten en Amnesty International. Achteraan ontdek je een overzicht van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen die aansluiten bij de leerinhouden van de werkvormen.

Op vrijdag 2 februari 2024 doen de meeste scholen mee aan de Schrijf-ze-VRIJdag, maar deelnemen kan om het even wanneer. Elke dag is een goede dag om op te komen voor mensenrechten. Dank je voor je inzet en veel succes en plezier in de klas!

Het Schrijf-ze-VRIJ-team
Amnesty International Vlaanderen

© Lies Engelen

© Lies Engelen

© Lies Engelen

© Wouter Missiaen

INHOUD

DE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

05 Mensenrechten begrijpen, toepassen en verdedigen
06 Wat zijn mensenrechten?
07 Wat doet Amnesty International?

VOOR WIE SCHRIJVEN WE?

08 Maung Sawyeddollah
08 Justyna Wydrzyńska
09 Rocky Myers
09 Ahmadreza Djalali

EDUCATIEVE WERKVORMEN

10 Overzicht
12 Vooraf: Afspraken maken
13 Opwarmer 1: Weetjeshoed
14 Opwarmer 2: Quiz ze vrij
16 Werkvorm 1: Sociale media: geweldig of gewelddadig?
19 Werkvorm 2: Helpen op eigen risico
22 Werkvorm 3: Voor of tegen de doodstraf?
26 Werkvorm 4: Poëtisch protest
27 Werkvormen evalueren
28 Eindtermen

BIJLAGEN

DE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

De Schrijf-ze-VRIJdag is een initiatief van Amnesty International Vlaanderen voor basis- en secundaire scholen. Leren over mensenrechten en opkomen voor mensenrechten gaan op de Schrijf-ze-VRIJdag hand in hand. Jaarlijks doen honderden scholen en meer dan 150.000 leerlingen mee.

MENSENRECHTEN BEGRIJPEN, TOEPASSEN EN VERDEDIGEN

Honderden leerkrachten doen mee met de Schrijf-ze-VRIJdag en jij bent er een van. Zo bouw je mee aan een wereld waar de mensenrechten van iedereen worden nageleefd.

Alles begint met de leerlingen bewust te maken over mensenrechten. Je kan daarvoor de vier verhalen gebruiken die centraal staan op de Schrijf-ze-VRIJdag. Die menselijke verhalen zijn een laagdrempelige manier om over mensenrechten en mensenrechtenschendingen na te denken. Welke mensenrechten staan er op het spel? Hoe worden ze geschonden en door wie? Waarom is dat een probleem? Door bij zulke vragen stil te staan, leren de leerlingen mensenrechten beter te begrijpen.

Die kennis werkt empowerend. Als leerlingen mensenrechten begrijpen, kunnen ze die ook toepassen. Een goed begrip van mensenrechten stelt de leerlingen in staat om mensenrechten te respecteren.

Dat alles stimuleert de leerlingen om mensenrechten te verdedigen als die in het gedrang komen. Ze krijgen de nodige inzichten en reflexen mee om mensenrechten op te eisen, voor zichzelf en voor anderen, in hun eigen leefwereld en daarbuiten.

Hoofd, hart en handen

De voorbeeldbrieven en de educatieve werkvormen van de Schrijf-ze-VRIJdag zijn concrete tools daarvoor. Ze geven de leerlingen de kans om actie te ondernemen uit solidariteit met mensen die onrecht meemaken. De brieven en werkvormen prikkelen het hoofd en het hart van de leerlingen en moedigen hen aan om de handen uit de mouwen te steken.

Daarnaast helpt de Schrijf-ze-VRIJdag de leerlingen om enkele persoonlijke competenties te versterken, zoals kritisch denken en omgaan met conflict.

WAT ZIJN MENSENRECHTEN?

Waarom bestaan mensenrechten? Heeft iedereen ze? En kan je ze verliezen? Het zijn enkele evidente vragen van leerlingen wanneer mensenrechten aan bod komen in de klas. De volgende beknopte uitleg helpt je om deze vragen te beantwoorden.

Basisrechten voor iedereen

Mensenrechten zijn basisrechten die alle mensen ter wereld hebben. Je hebt ze omdat je mens bent. Er bestaan tientallen mensenrechten en samen vormen ze een geheel van uiteenlopende voorwaarden om menswaardig te kunnen leven. Mensenrechten beschermen de menselijke waardigheid en gelijkheid. Enkele voorbeelden zijn het recht op leven, het recht op vrije meningsuiting en het recht om niet gediscrimineerd te worden.

Ieder mens heeft mensenrechten. Om het even waar je vandaan komt, hoe je eruitziet, waarin je gelooft … Het maakt niet uit waar je bent, in België of ergens anders: mensenrechten gelden overal. En niemand kan ze van je afnemen, want je houdt nooit op met mens te zijn.

Een overheid kan mensenrechten wel inperken onder strenge en vooraf bepaalde voorwaarden. Zulke inperkingen moeten altijd bij wet voorzien zijn en legitiem, noodzakelijk en proportioneel zijn. Een voorbeeld van een inperking is het verbod op tabaksreclame: het is een inperking van de vrijheid van meningsuiting om de volksgezondheid te beschermen. Er is één recht dat nooit kan worden ingeperkt en dat is het recht om niet gefolterd te worden.

Bescherming tegen de machthebbers

Mensenrechten beschermen mensen in de eerste plaats tegen misbruik door overheden. Overheden van zowat alle landen ter wereld hebben verdragen over mensenrechten gesloten en zijn door die verdragen gebonden. Als een overheid de mensenrechten (vermoedelijk) schendt, dan is het als burger mogelijk om naar de rechter te stappen. Overheden kunnen mensenrechten dus niet zomaar naast zich neerleggen.

Lees meer over de werking en de betekenis van mensenrechten via de QR-code of op www.amnesty-international.be/over-mensenrechten.

Alle mensenrechten zijn even belangrijk

Onze mensenrechten vormen een samenhangend geheel. Er is geen rangorde die bepaalt dat het ene recht belangrijker is dan het andere. Het kan weleens gebeuren dat verschillende mensenrechten met elkaar botsen. Waar eindigt de vrijheid van meningsuiting en begint de bescherming tegen discriminatie bijvoorbeeld? Als verschillende mensenrechten in conflict komen met elkaar, moeten de concrete omstandigheden worden nagegaan en de conflicterende rechten zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen. Een rechter kan in die situatie beslissen welk fundamenteel recht zwaarder doorweegt.

De UVRM als basisinstrument

In 1948 werd de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens aangenomen door de Verenigde Naties. Daarmee werd voor het eerst – niet toevallig kort na de Tweede Wereldoorlog – internationaal erkend dat alle mensen ter wereld fundamentele rechten hebben. Het is zowat de eerste wereldwijde afspraak over mensenrechten. De VN wilden zo vermijden dat de gruwelen van de wereldoorlog en de Holocaust zich ooit nog zouden herhalen.

De UVRM bevat 30 artikelen over mensenrechten op burgerlijk, politiek, sociaal, economisch en cultureel vlak. Vandaag zijn er meer mensenrechten erkend dan er in de UVRM zijn neergeschreven. De UVRM is dus niet 'volledig'. Sommige zaken die vandaag logisch lijken, haalden de finale tekst niet. Je vindt er bijvoorbeeld geen verbod op de doodstraf in terug. Dat komt omdat de opstellers het niet over alles eens raakten en omdat onze samenleving simpelweg geëvolueerd is.

De UVRM is juridisch gezien een verklaring en geen verdrag dat staten bindt. Toch is het een heel belangrijk en gezaghebbend instrument voor de mensenrechten. Het heeft vandaag de status van internationaal gewoonterecht. Bovendien zijn heel wat mensrechten uit de UVRM overgenomen in een reeks internationale verdragen die wel bindend zijn, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Op die manier kan een land toch worden aangesproken als het zich niet aan de afspraken uit de UVRM houdt.

Ontdek de 30 artikelen van de UVRM (vereenvoudigde versie) als bijlage achteraan in deze gids.

© Lorenzo Vanzan

WAT DOET AMNESTY INTERNATIONAL?

Amnesty International kan rekenen op meer dan 10 miljoen supporters in wel 150 landen. Samen vormen we de grootste mensenrechtenbeweging ter wereld. Waar onrecht heerst en mensen onderdrukt worden, komen we in actie: we onderzoeken en documenteren mensenrechtenschendingen, voeren campagnes en lobbyen bij regeringen om mensenrechten te respecteren.

We streven een wereld na waar de mensenrechten van iedereen worden nageleefd. Onze leidraden daarbij zijn de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechteninstrumenten. We werken onafhankelijk van regeringen, politieke ideologieën, economisch belang of religie. Het werk van Amnesty International wordt daarom hoofdzakelijk gefinancierd door giften van gewone burgers.

De Schrijf-ze-VRIJdag is een initiatief van Amnesty International Vlaanderen om mensenrechteneducatie te bevorderen. Dit jaar is de Schrijf-ze-VRIJdag aan zijn 33ste editie toe. Via mensenrechteneducatie stimuleren we jonge mensen om te denken, te voelen en te handelen vanuit een mensenrechtenkader.

VOOR WIE SCHRIJVEN WE?

Op de Schrijf-ze-VRIJdag komen we in actie voor mensen die onrecht meemaken. Lees hier de verhalen van Sayweddollah, Justyna, Rocky en Ahmadreza.

© Munir Uz Zaman/AFP via Getty Images

MAUNG SAWYEDDOLLAH

Hij eist compensatie van Facebook voor geweld tegen de Rohingya

Sawyeddollah was 15 jaar toen zijn leven op zijn kop werd gezet. In 2017 moest hij halsoverkop vluchten uit Myanmar voor gruweldaden van het leger tegen de Rohingya-gemeenschap. Duizenden Rohingya werden gedood, gefolterd, verkracht en ontheemd. In de voorafgaande maanden en jaren hadden de algoritmes van Facebook schadelijke anti-Rohingya posts in de hand gewerkt en massaal verspreid. De haatzaaierij op Facebook droeg bij tot het geweld in het echte leven, zo stelt een rapport van Amnesty International. In 2018 gaf Facebook zelf toe dat het te weinig had gedaan om haatzaaierij tegen de Rohingya te vermijden. Sawyeddollah, die al jaren in het Bengaalse vluchtelingenkamp van Cox's Bazar leeft, eist daarom compensatie van Facebook-eigenaar Meta. Hij wil dat Meta onderwijsprojecten in Cox's Bazar helpt betalen. Hij gelooft dat onderwijs zal helpen om de verwoeste levens van de Rohingya-jongeren weer op te bouwen.

© Greet Van Opstal

JUSTYNA WYDRZYŃSKA

Gestraft omdat ze een vrouw helpt die abortus wil

Justyna is een ervaren doula die mensen begeleidt voor, tijdens en na hun zwangerschap. Ze is ook een van de oprichters van het *Abortion Dream Team*, dat het stigma rond abortus in Polen wil doorbreken en hulp biedt aan mensen die een abortus willen. In 2020 nam Ania (schuilnaam) contact op met hen. Ania zat in een gewelddadige relatie en wilde haar zwangerschap beëindigen, maar dat kon wettelijk gezien niet. De Poolse abortuswet is een van de strengste van Europa. Justyna herkende Ania's angst en wanhoop en stuurde daarom abortuspillen op. Voordat Ania ze kon innemen, werden ze onderschept door haar man. Hij stapte naar de politie en in maart 2023 werd Justyna door de rechter veroordeeld tot 8 maanden werkstraf wegens 'hulp bij een abortus'. Als haar straf in beroep wordt bevestigd, zullen zwangere personen minder snel hulp vinden als ze een abortus willen. Abortus zal daardoor niet minder vaak, maar wel onveiliger gebeuren.

© Privé

ROCKY MYERS

Hij kreeg de doodstraf ondanks een twijfelachtig proces

Rocky zit al 30 jaar in de cel in de Amerikaanse staat Alabama, wachtend op zijn executie. In 1991 werd zijn buurvrouw vermoord bij een inbraak en Rocky werd verdacht. Er volgde een zeer twijfelachtig proces. Getuigenissen waren tegenstrijdig en afgelegd onder druk van de politie. Een kroongetuige verklaarde later dat zijn getuigenis vals was. Een videorecorder van het slachtoffer, waarvan Rocky zegt dat hij die op straat had gevonden, was het enige bewijs tegen hem. Toch oordeelde de 12-koppige jury, van wie 11 leden wit waren net als het slachtoffer, dat hij schuldig was. Ze vroegen een levenslange celstraf, die de rechter omzette in de doodstraf. Die praktijk is intussen verboden in Alabama. Rocky werd na zijn veroordeling in de steek gelaten door zijn advocaat, waardoor hij de deadlines miste om beroep aan te tekenen. Het risico is groot dat zijn doodstraf binnenkort wordt uitgevoerd.

© Privé

AHMADREZA DJALALI

Gefolterd, gegijzeld en ter dood veroordeeld

Ahmadreza is een Zweeds-Iraanse wetenschapper die gespecialiseerd is in rampengeneeskunde. Hij heeft een bijzondere band met België, omdat hij gastlessen gaf aan de Vrije Universiteit Brussel. Toen hij in 2016 op werkbezoek was in Iran, werd hij door veiligheidsagenten opgepakt. Maandenlang sloten ze hem op in een isoleercel. Zeven maanden mocht hij niet spreken met zijn vrouw en kinderen. Hij werd fysiek en mentaal gefolterd tot hij "bekende" dat hij een spion was. Na een volstrekt oneerlijk proces werd Ahmadreza in 2017 ter dood veroordeeld. De leiders van Iran gebruiken hem nu om andere landen onder druk te zetten en dreigen hem te executeren als hun eisen niet worden ingelost. Zijn familie leeft al bijna 8 jaar in angst en verdriet, maar ook in de hoop dat op een dag gerechtigheid zal zegevieren.

Schrijf mee en eis gerechtigheid voor Sawyeddollah, Justyna, Rocky en Ahmadreza. Maar vergeet niet: activisme komt uit het hart! Verplicht de leerlingen dus niet om een brief te schrijven als ze niet achter de oproep in de brief staan.

EDUCATIEVE WERKVORMEN

OVERZICHT

De educatieve werkvormen in deze gids doen de leerlingen nadenken over recht en onrecht. Ze laten hen ontdekken waarom mensenrechten belangrijk zijn. Elke werkvorm vertrekt van een van de vier verhalen die op de Schrijf-ze-VRIJdag centraal staan. De werkvormen zijn gebaseerd op participatieve leermethodieken. Die aanpak leert de leerlingen concreet:

- sleutelbegrippen en competenties kennen en de rol van mensenrechten begrijpen in hun leven en de levens van anderen wereldwijd
- een eigen mening vormen, kritisch denken en een diepgaand begrip vormen over de aangereikte situaties en probleemstellingen
- hun verantwoordelijkheidszin en inlevingsvermogen versterken en hun zin voor rechtvaardigheid verder ontwikkelen

Alle filmpjes bij de werkvormen vind je terug op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes of via deze QR-code.

Je kan elke werkvorm afsluiten met een brief naar de autoriteiten of een solidariteitskaartje. Voorbeeldbrieven vind je apart in het schrijfpakket.

VOORAF

AFSPRAKEN MAKEN p. 12

Een goed klasgesprek vraagt om goede afspraken. Laat de leerlingen zelf afspraken maken om de komende les(sen) in alle vrijheid en veiligheid met elkaar in dialoog te kunnen gaan. Zien ze een verband tussen de afspraken en de mensenrechten uit de UVRM?

10 min

OPWARMER 1

WEETJESHOED p. 13

Ontdek wat de leerlingen al weten over mensenrechten door hun kennis in een grote hoed te verzamelen en daarna klassikaal tevoorschijn te toveren.

20 min

OPWARMER 2

QUIZ ZE VRIJ p. 14

Wat zijn mensenrechten? Wat doet Amnesty International? Hoeveel leerlingen doen mee aan de Schrijf-ze-VRIJdag? In een korte quiz leren de leerlingen een aantal kernprincipes kennen over mensenrechten en de werking van Amnesty International.

20 min

WERKVORM 1

SOCIALE MEDIA: GEWELDIG OF GEWELDDADIG? p. 16

De leerlingen maken kennis met Sawyeddollah, die moest vluchten voor haat en geweld die door Facebook werden aangewakkerd. Tijdens een vragenspel denken de leerlingen na over de impact van haatberichten op sociale media en de rol van socialemediabedrijven.

50 min

WERKVORM 2

HELPEN OP EIGEN RISICO p. 19

Aan de hand van levensechte situaties ontdekken leerlingen dat het soms moed vergt om iemand te helpen. Ze leren ook het verhaal van Justyna kennen, die een vrouw in nood hielp om haar zwangerschap veilig te beëindigen.

50 min

WERKVORM 3

VOOR OF TEGEN DE DOODSTRAF? p. 22

Tijdens een spelletje argumententennis bedenken de leerlingen argumenten voor en tegen de doodstraf. Ze leren dat de meeste argumenten voor de doodstraf kunnen worden weerlegd. Het verhaal van Rocky, die na een twijfelachtig proces ter dood veroordeeld werd, maakt de discussie tastbaar.

50 min

WERKVORM 4

POËTISCH PROTEST p. 26

Elke dag kan de laatste zijn voor Ahmadreza, die in Iran ter dood veroordeeld werd na een oneerlijk proces. Laat de leerlingen hun creatiefste ideeën bovenhalen, van poëzie tot pancarten, om te protesteren tegen zijn doodstraf en zijn vrijlating te eisen.

50 min

VOORAF

AFSPRAKEN MAKEN

DUUR
10 minuten

DOELSTELLINGEN
- De leerlingen kunnen samen afspraken maken en die toepassen tijdens de lessen over mensenrechten.
- De leerlingen kunnen benoemen wat ze belangrijk vinden tijdens de lessen over mensenrechten en kunnen dit koppelen aan artikels uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM).

BENODIGDHEDEN
- Groot blad papier en stift
- Kleefband en een bord om afspraken aan op te hangen
- UVRM (in de bijlage van deze gids of via www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal')

VOORBEREIDING
- Schuif de banken aan de kant en plaats de stoelen in een cirkel. Zorg ervoor dat iedereen elkaar kan zien.
- Voorzie een kopie van de UVRM voor elke leerling.

STAP 1 Intro

⏲ 3 MIN

- Vertel aan de leerlingen dat ze in de komende les(sen) zullen leren over mensenrechten. **Geef wat achtergrondinfo mee over mensenrechten,** zoals dat mensenrechten gelden voor alle mensen, wereldwijd. Licht ook kort het ontstaan van de UVRM toe. Gebruik daarvoor de info op p. 6.
- **Deel een kopie van de UVRM uit** aan elke leerling en projecteer (indien mogelijk) de UVRM op het bord.

STAP 2 Afspraken maken

⏲ 6 MIN

- Vraag aan de leerlingen wat ze nodig hebben om een klasgesprek vlot te laten verlopen. Stel de vraag: **"Wat zou er jou helpen om deel te nemen aan een klasgesprek?"** Noteer de antwoorden kernachtig op een grote flap papier.
- Vraag de leerlingen of ze **hieraan mensenrechten kunnen koppelen** aan de hand van de UVRM. Voorbeelden die je kan toevoegen:

  > Je kiest zelf wat je wel of niet vertelt. Je bent niet verplicht om te antwoorden. Respect voor elkaar is belangrijk, dus luisteren we naar elkaar, zonder te oordelen. We laten elkaar uitspreken voor we reageren. Iedereen is gelijk in de klas (artikel 1 en 19 UVRM).

  > Meningen kunnen verschillen en dat is oké. We veroordelen elkaar niet omwille van een andere mening (artikel 18 en 19 UVRM).

  > We respecteren elkaars privacy: we vertellen niets door (via sociale netwerken, op de speelplaats, in de leraarskamer …). We roddelen niet over anderen die niet aanwezig zijn (artikel 12 en 29 UVRM).

  > Lachen mag, uitlachen niet. We schelden elkaar niet uit en discrimineren elkaar niet (artikel 2 UVRM).

STAP 3 Afspraken ophangen

⏲ 1 MIN

- **Hang de gemaakte afspraken op in de klas.** Vraag kort of de afspraken voor iedereen duidelijk zijn en of er niets ontbreekt.
- Bij elk later groepsgesprek kan je de leerlingen **herinneren** aan de gemaakte afspraken.
- Houdt iemand zich niet aan de gemaakte afspraken? **Verwijs** dan naar wat de klas samen heeft afgesproken, zonder één iemand met de vinger te wijzen.

OPWARMER 1

WEETJESHOED

DUUR
20 minuten

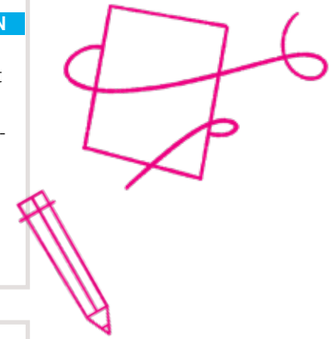
DOELSTELLINGEN
- De leerlingen kunnen na een kort denkmoment opschrijven wat ze al weten over mensenrechten.
- De leerlingen kunnen verwoorden wat ze nog willen leren over mensenrechten.

BENODIGDHEDEN
- Blanco A4-blad per leerling
- Hoed of bokaal om de antwoorden te verzamelen

STAP 1 Waar denk je aan?

⏲ 5 MIN

- **Geef een A4-blad aan elke leerling.** Laat ze dit in 4 of 6 stukken scheuren.
- Vraag de leerlingen om op de stukken papier in enkele minuten **neer te schrijven wat ze al weten over mensenrechten.**
- Ga rond met de hoed of bokaal om de **antwoorden te verzamelen.**

STAP 2 Wat weet je al?

⏲ 10 MIN

- **Haal de briefjes uit de hoed of bokaal en lees ze klassikaal voor** of vraag aan een of meerdere leerlingen om dat te doen.
- Wanneer iets onduidelijk is, vraag aan de leerling om diens antwoord toe te lichten.

STAP 3 Wat wil je nog weten?

⏲ 5 MIN

- **Vraag aan de leerlingen wat ze nog willen bijleren** tijdens de les(sen) over mensenrechten.
- **Laat de klas aan het woord** en noteer de antwoorden voor jezelf, zodat je er de komende les(sen) nog op kan terugkomen.

OPWARMER 2

QUIZ ZE VRIJ

DUUR
20 minuten

DOELSTELLINGEN
- De leerlingen leren een aantal sleutelbegrippen en principes kennen over mensenrechten en Amnesty International.
- De leerkracht leert de voorkennis van de leerlingen kennen over mensenrechten en Amnesty International.

BENODIGDHEDEN
- Een scherm of smartboard om op te projecteren
- Quizpresentatie (PowerPoint op www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal')
- Antwoordkaarten (in de bijlage van deze gids)

VOORBEREIDING
- Druk de antwoordkaarten af en knip ze uit, zodat elke leerling 4 antwoordkaarten heeft.
- Bekijk op voorhand de antwoorden van de quiz in de presentatie.

STAP 1 Intro

5 MIN

- **Deel 4 antwoordkaarten uit per leerling**, zodat elke leerling de antwoordopties 1, 2, 3 en 4 heeft.
- Vertel de leerlingen dat je een quiz zal doen over mensenrechten en over Amnesty International om te kijken **wie wat al weet.**

STAP 2 Quiz

10 MIN

- **Projecteer de quiz** in de klas.
- **Stel klassikaal de meerkeuzevragen** van de quiz.
- Laat de leerlingen **na elke vraag een antwoordkaart in de lucht steken.**
- Ga na wie het juist heeft en wie niet. Vraag aan leerlingen met verschillende antwoorden **waarom ze kozen voor dat antwoord.**
- **Toon het antwoord** op de slide die volgt na elke vraag.
- **Bespreek samen de antwoorden** en ga na of iedereen het antwoord begrijpt en of er nog vragen zijn.

Wil je de quiz iets uitdagender maken? Stel dan nog de bijkomende quizvragen (vanaf slide 16 van de presentatie) die wat moeilijker zijn. Reken hiervoor 5 extra minuten.

STAP 3 Video van Moses

5 MIN

- Eindig de quiz op een hoopvolle noot door de **video van Moses** te tonen (op slide 23 van de presentatie).

© Lies Engelen

WERKVORM 1

SOCIALE MEDIA: GEWELDIG OF GEWELDDADIG?

DUUR
50 minuten

DOELSTELLINGEN
- De leerlingen kunnen verschillende voor- en nadelen van sociale media omschrijven.
- De leerlingen begrijpen door het verhaal van Sawyeddollah welke impact haatberichten kunnen hebben en wat de rol van sociale media is daarbij.
- De leerlingen begrijpen dat (socialemedia)bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om niet bij te dragen aan mensenrechtenschendingen.

BENODIGDHEDEN
- Poster van Sawyeddollah
- Voorbeeldbrief voor Sawyeddollah
- Video over Sawyeddollah (optioneel, kijk via www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdagfilmpjes of de QR-code op p. 10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen
- Bord om op te schrijven
- Schrijfgerief
- Vier werkbladen met tekstballonnen (in de bijlage van deze gids)
- Bal

VOORBEREIDING
- Voorzie een kopie van de vier werkbladen per groepje. Elk groepje heeft vier verschillende werkbladen nodig.

KERNBOODSCHAP
- Sociale media hebben voordelen, maar kunnen ook heel schadelijk zijn als ze haatdragende content bevorderen.
- Haatberichten op sociale media kunnen verwoestende gevolgen hebben, ook in het 'echte' leven.
- (Socialemedia)bedrijven hebben een belangrijke verantwoordelijkheid. Ze moeten ervoor zorgen dat ze niet bijdragen aan mensenrechtenschendingen.

STAP 1 Het verhaal van Sawyeddollah

10 MIN

- **Toon de poster van Sawyeddollah**, zodat de leerlingen zich een voorstelling kunnen maken van wie hij is.
- Vraag aan de leerlingen om hun **ogen te sluiten** wanneer je zo meteen het verhaal van Sawyeddollah vertelt.
- **Lees het verhaal van Sayweddollah voor** vanop de voorbeeldbrief.
- Laat de leerlingen hun ogen weer openen en lees het verhaal eventueel een tweede keer voor.

Je kan ook een korte video over Sawyeddollah tonen. Je vindt die op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes en via de QR-code op p. 10.

STAP 2 Woordenweb

15 MIN

- **Schrijf en omcirkel** in het midden van het bord: 'Het verhaal van Sawyeddollah'.
- Vertel dat dit het begin is van een **woordenweb met woorden en gedachten** over de situatie van Sawyeddollah.
- **Laat de leerlingen om beurt iets zeggen over Sawyeddollahs verhaal.** Stel klassikaal vragen als:
  - > Wat heb je onthouden uit het verhaal?
  - > Wat roept het verhaal bij je op?
  - > Welke woorden blijven je bij?
- **Noteer kernachtig de antwoorden op het bord** of roep de leerlingen naar voor om hun woord of gedachte op te schrijven.
- Vraag aan de leerlingen of ze **bepaalde woorden met elkaar kunnen verbinden** (bv. 'Rohingya – Myanmar' of 'Facebook – algoritmes') en trek een lijn tussen deze woorden, zodat er een web van woorden ontstaat.

STAP 3 Zeg het met een tekstballon

20 MIN

- **Verdeel de klas in groepjes** van 4 leerlingen (maximum).
- **Deel aan elk groepje 4 werkbladen uit.** Zorg ervoor dat elk groepje 4 verschillende werkbladen of vragen heeft.
- **Leg uit dat op elk werkblad een vraag staat** die te maken heeft met het verhaal van Sawyeddollah. De vragen zijn:
  - > 1: Stel dat je de baas van Facebook was. Wat zou je doen als iemand heel gemene of hatelijke berichten post over anderen op Facebook?
  - > 2: Vind je dat er meer goede dingen of meer slechte dingen gebeuren door sociale media? Waarom?
  - > 3: Vind je dat Facebook iets moet terugdoen voor Sawyeddollah en zijn volk? Waarom wel of waarom niet?
  - > 4: Denk je dat posts op sociale media een invloed kunnen hebben op wat er in het echte leven gebeurt? Waarom wel of waarom niet?
- **Leg uit dat de leerlingen alle vragen individueel zullen beantwoorden via een doorschuifsysteem:**
  - > Per groepje neemt elke leerling een werkblad.
  - > Elke leerling beantwoordt de vraag op diens werkblad in een tekstballon naar keuze. Heeft iemand geen mening? Dan mag die ook een verzonnen mening opschrijven.
  - > Laat de leerlingen na een tweetal minuten hun werkblad met de klok mee doorgeven in hun groepje.
  - > Elke leerling heeft een nieuwe vraag om te beantwoorden in een tekstballon naar keuze. De leerlingen kunnen nu ook reageren op het antwoord dat er al staat.
  - > Ga door tot alle tekstballonnen zijn ingevuld en verzamel op het einde alle werkbladen.
- **Bespreek klassikaal de antwoorden:**
  - > Kies per vraag een boeiend antwoord om het klasgesprek te starten.
  - > Vraag aan de leerlingen of ze akkoord gaan of niet en waarom, en of ze iets willen aanvullen.
- **Geef tijdens het klasgesprek duiding bij de rol van sociale media.** Gebruik daarvoor de info uit het kaderstuk op p. 18. Geef de volgende inzichten mee:
  - > Sociale media hebben zowel voor- als nadelen.
  - > Haatberichten zijn op sociale media snel verstuurd.
  - > Haatberichten kunnen op sociale media extreme proporties aannemen en de bedrijven achter socialemediaplatformen spelen daar een rol in.
  - > Socialemediabedrijven moeten ervoor zorgen dat ze geen negatieve invloed hebben op de mensenrechten van anderen.
- **Vraag wie Sawyeddollah wil helpen** en stel voor om een brief te schrijven.

STAP 4 Evaluatie

5 MIN

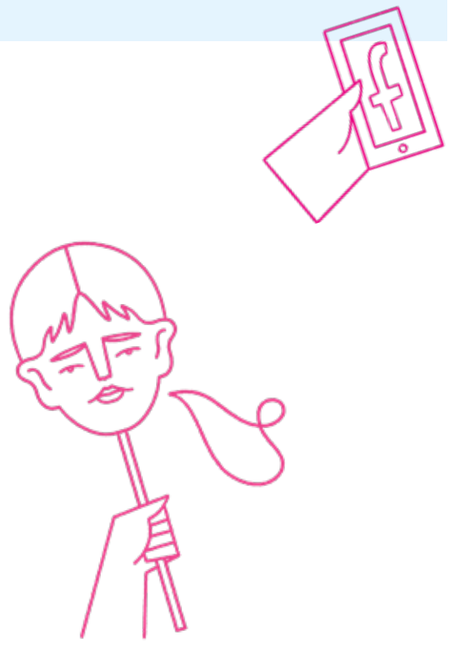
- **Evalueer de les aan de hand van een balspel**:
  - > Je gooit een bal in de lucht. Wie de bal vangt, vertelt wat die heeft bijgeleerd. Daarna gooit deze persoon de bal omhoog, zodat het patroon zich kan herhalen.
  - > Laat zo veel mogelijk leerlingen aan het woord.
  - > Deze methodiek laat toe om elkaars mening te leren kennen, maar is niet anoniem en sluit dus geen sociaal wenselijke antwoorden uit.

Online haat: welke rol spelen sociale media?

De bedrijven die eigenaar zijn van de grote socialemediaplatformen zoals Facebook (Meta), X (het vroegere Twitter) en Google, willen dat gebruikers zo veel mogelijk tijd doorbrengen op hun platformen. Want hoe langer gebruikers er actief zijn, hoe meer data ze kunnen verzamelen. Dat is waar ze hun geld mee verdienen. Hun algoritmes, die bepalen wat gebruikers hoofdzakelijk te zien krijgen, zijn er daarom op gericht mensen zo lang mogelijk op hun platformen te houden. Dat lukt goed met polariserende, opruiende en haatdragende content. Dat soort content wordt dus extra onder de aandacht gebracht door de socialemediabedrijven.

Maar het is niet zonder gevaar: de gevolgen kunnen verwoestend zijn, ook in de 'echte' wereld. Het is exact wat Sawyeddollah en de Rohingya-bevolking is overkomen in Myanmar. De algoritmes van Facebook zorgden ervoor dat haatberichten tegen de Rohingya meer getoond werden en massaler verspreid werden dan andere posts. De mensen die de Rohingya kwaad wilden doen, kregen daardoor meer zichtbaarheid en meer medestanders. Op die manier wakkerde Facebook het geweld tegen Rohingya in het echte leven aan. Amnesty International stelde dat in 2022 vast in een rapport. Facebook gaf zelf ook toe dat het te weinig had gedaan om haatzaaierij tegen Rohingya tegen te gaan.

Alle bedrijven, dus ook socialemediabedrijven, hebben nochtans de verantwoordelijkheid om niet bij te dragen tot mensenrechtenschendingen. Ze moeten ervoor zorgen dat wat ze doen, geen negatieve gevolgen heeft voor de mensenrechten van anderen.

WERKVORM 2

HELPEN OP EIGEN RISICO

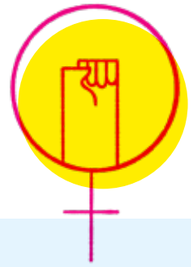
DUUR
50 minuten

DOELSTELLINGEN
- Leerlingen kunnen begrijpen dat het soms moed vergt om iemand te helpen.
- Leerlingen kunnen met eigen voorbeelden vertellen wat het betekent om moedig te zijn.
- Leerlingen kunnen inzien door het verhaal van Justyna dat mensen helpen en opkomen voor mensenrechten soms onterecht wordt bestraft.

BENODIGDHEDEN
- Schoolbord
- Schrijfgerief
- Voorbeeldbrief voor Justyna
- Video over Justyna (optioneel, kijk via www.amnesty-international.be/schrijfze-vrijdagfilmpjes of de QR-code op p. 10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen
- Kruiswoordpuzzel (in de bijlage van deze gids)
- Exit-ticket (in de bijlage van deze gids)

VOORBEREIDING
- Voorzie een kopie van de kruiswoordpuzzel voor elke leerling.
- Voorzie een kopie van het exit-ticket voor elke leerling.
- Schuif banken en stoelen aan de kant en zorg voor voldoende plaats in de klas.

KERNBOODSCHAP
- Iemand helpen vraagt soms veel moed.
- Mensenrechten verdedigen, zeker als je daarom gestraft kan worden, vraagt ook veel moed.
- Opkomen voor toegang tot veilige en legale abortus is een vorm van mensenrechten verdedigen.

Abortus: een gevoelig onderwerp

Deze werkvorm is gelinkt aan het verhaal van Justyna en gaat over toegang tot veilige abortus. Het is een thema dat sterke emoties kan oproepen en waarover de meningen ver uiteen kunnen liggen. Om de werkvorm goed te laten verlopen in de klas, is het belangrijk om een veilige en inclusieve omgeving te creëren waarbij respectvol wordt omgegaan met alle overtuigingen en ervaringen. Alleen op die manier kan er meer begrip en empathie ontstaan. Enkele tips die je kan volgen:

> Informeer de leerlingen op voorhand over het thema.

> Anticipeer op mogelijke gevoeligheden in de klas.

> Gebruik respectvolle en niet-veroordelende taal en moedig ook de leerlingen daartoe aan.

> Maak ruimte voor de leerlingen om hun gevoelens en gedachten te uiten, tijdens en na de activiteit.

> Controleer regelmatig of de leerlingen zich op hun gemak voelen. Dat kan via non-verbale signalen, persoonlijke gesprekken of korte pauzes om na te denken.

> Geef leerlingen de kans om zich terug te trekken op elk moment dat ze zich ongemakkelijk voelen.

> Maak jezelf vertrouwd met het onderwerp. Lees het kaderstuk op p. 21 en bekijk het extra klasmateriaal op www.schrijfzevrijdag.be.

> Geef ondersteuning of hulpbronnen aan leerlingen die persoonlijk geraakt zijn door de klasdiscussie. Een handige hulpbron is www.luna.be.

STAP 1
Situatiespel

15 MIN

- **Verdeel de klas in een JA-kant en een NEE-kant.** Trek een verticale streep in het midden van het bord en schrijf in grote letters links 'JA' en rechts 'NEE'.
- Vertel aan de leerlingen dat ze **een situatiespel** zullen spelen waarbij elke situatie eindigt met de vraag 'help je of help je niet?'
- Vraag de leerlingen **om bij elke situatie aan de JA- of NEE-kant te gaan staan,** of op de scheidingslijn als ze twijfelen. Geef mee dat ze eerlijk kunnen zijn.
- **Lees de volgende situaties voor en eindig telkens met de vraag 'help je of help je niet?':**

> Je vriendin is in paniek omdat ze haar huiswerk is vergeten. Ze vraagt of ze snel je huiswerk mag overschrijven. De kans bestaat dat de leerkracht dit merkt en jullie beiden gestraft worden.

> Je ziet een jongen in de klas gepest worden, maar je bent bang dat als je er iets van zegt, de pestkoppen jou ook gaan lastigvallen.

> Je ziet een meisje verdrietig op de bank zitten, omdat een groepje leerlingen gemene opmerkingen maakt over haar kleren. Als je tussenkomt, krijg je misschien zelf gemene opmerkingen.

> Je denkt dat een klasgenoot thuis niet goed behandeld wordt. Je twijfelt om dit te zeggen aan een leerkracht, omdat je je zorgen maakt over wat er kan gebeuren.

> Je ziet in de klas een medeleerling agressief doen tegen een andere leerling. Als je dit meldt bij de leerkracht, bestaat de kans dat je zelf ook betrokken wordt in het conflict.

- **Sta na elke situatie even stil bij de antwoorden.** Stel vragen als:
  > Waarom wil je helpen? Hoe? Vind je dat moeilijk?
  > Waarom help je liever niet? Vind je dat moeilijk?
  > Waarom twijfel je om te helpen?
- Eindig het situatiespel door **enkele inzichten** mee te geven:
  > Het is normaal om bang te zijn om te helpen of te twijfelen, zeker als je daardoor in de problemen kan geraken.
  > Het vraagt soms veel moed om iemand te helpen. Toch bewijzen de leerlingen dat ze het durven.

Niet genoeg ruimte in de klas? Laat de leerlingen dan antwoorden met gekleurde kaartjes (groen = ja, rood = nee, geel = twijfel).

STAP 2 Het verhaal van Justyna

15 MIN

- Vertel de leerlingen dat je een **waargebeurd verhaal** zal vertellen over iemand die gestraft werd omdat ze iemand anders hielp. Vraag de leerlingen om goed op te letten, omdat ze daarna een kruiswoordpuzzel over het verhaal zullen oplossen.
- **Lees het verhaal van Justyna voor** vanop de voorbeeldbrief of vanop p. 21 (vereenvoudigde versie).
- **Deel aan elke leerling een kruiswoordpuzzel uit.**
- Leg uit dat ze **zes ontbrekende woorden moeten invullen** in de horizontale, lege vakjes. Als de zes woorden correct zijn, komt er een ander woord tevoorschijn.
- Laat de leerlingen de **puzzel individueel invullen.**
- **Overloop de oplossingen klassikaal.** (antwoorden: 1. maanden, 2. Polen, 3. Europa, 4. dokter, 5. politie, 6. bang / nieuw woord: moedig)

Je kan ook een korte video over Justyna tonen. Je vindt die op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes en via de QR-code op p. 10.

STAP 3 Wat is moedig zijn?

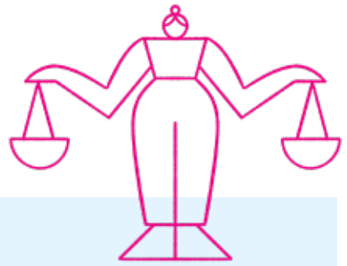
10 MIN

- Leg uit dat jullie kort even **stilstaan bij het woord 'moedig'.**
- Vraag de leerlingen **wat het voor hen betekent om moedig te zijn**. Laat ze enkele voorbeelden geven van iets moedigs dat ze al gedaan hebben of van moedige mensen die ze kennen.
- Leg uit dat **ook opkomen voor mensenrechten soms moed vergt**. Je kan deze info meegeven:
  > Mensenrechten zijn rechten die alle mensen hebben. Ze zorgen ervoor dat we menswaardig kunnen leven.
  > Soms hebben machthebbers geen respect voor mensenrechten. Daardoor ontstaan er onrechtvaardige situaties.
  > Mensenrechtenverdedigers zijn mensen die dat niet zomaar laten gebeuren. Ze eisen dat machthebbers mensenrechten respecteren en het onrecht doen stoppen.
  > Machthebbers vinden die kritiek niet leuk. Het gebeurt dat ze mensenrechtenverdedigers straffen, alleen omdat ze opkomen voor mensenrechten.
  > Justyna komt op voor het recht op abortus, een medische basisbehoefte voor zwangere personen. Maar de Poolse machthebbers respecteren dat recht niet helemaal en bestraffen soms hulp bij abortus. Dat is wat gebeurde met Justyna.
  > Mensenrechten verdedigen, als je weet dat je gestraft kan worden, vraagt veel moed.
- **Vraag aan de leerlingen wie Justyna wil helpen** en stel voor om een brief te schrijven.

STAP 4 Nabespreking en evaluatie

10 MIN

- **Ga na hoe de leerlingen zich voelen** en of ze nog iets kwijt willen.
- **Doe een klassikale nabespreking of gebruik een exit-ticket:**
  > Deel aan elke leerling een exit-ticket uit.
  > Laat ze het exit-ticket anoniem invullen om sociaal wenselijke antwoorden te vermijden, tenzij ze een gerichte vraag hebben en graag hun naam vermelden.
  > Laat ze hun ticket afgeven op het einde van de les.

Abortus en mensenrechten

Abortus is een belangrijke vorm van gezondheidszorg voor miljoenen mensen die zwanger kunnen worden. Als overheden er niet voor zorgen dat abortus legaal en op een veilige manier kan gebeuren, dan komen er een heel aantal mensenrechten in het gedrang. Denk bv. aan het recht op leven en gezondheid: als er geen legale en veilige manier is om een zwangerschap af te breken, kunnen mensen de nood voelen om voor een onveilige methode te kiezen. Dat kan ernstige complicaties of zelfs de dood van de zwangere persoon tot gevolg hebben. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie is onveilige abortus een van de vijf belangrijkste doodsoorzaken van moedersterfte in de wereld.

Wil je meer weten over abortus en mensenrechten? Kijk dan op www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal'.

Voorleesverhaal: Justyna wordt gestraft omdat ze iemand helpt

Justyna is een vrouw uit Polen. Ze helpt mensen als ze een baby verwachten. In 2020 kwam Ania (dat is niet haar echte naam) naar haar toe. Ania was zwanger, maar voelde zich niet goed bij de zwangerschap. Haar man deed haar pijn en ze voelde zich bang. Ze wilde daarom haar zwangerschap, die nog maar net begonnen was, beëindigen.

Abortus betekent dat je opzettelijk de zwangerschap stopt. Dat kan veilig gebeuren bij een dokter of met pillen. In de meeste landen in Europa is abortus onder bepaalde voorwaarden toegelaten, ook in België, bv. als je nog niet zo lang zwanger bent. Maar in Polen zijn de regels heel streng. Volgens de Poolse wet mocht Ania geen abortus hebben. Heel wat mensen uit Polen vinden die strenge regels niet eerlijk.

Justyna besloot om Ania toch te helpen. Ze stuurde abortuspillen op met de post. Dat was best eng voor Justyna, want ze wist dat ze daardoor in de problemen kon komen. Voordat Ania de pillen kon nemen, pakte haar man ze af. Hij ging naar de politie.

De rechter in Polen gaf uiteindelijk een straf aan Justyna, omdat ze Ania hielp met een abortus. Het gaat om een werkstraf van acht maanden. Justyna gaat daarmee niet akkoord. Ze heeft gevraagd aan de rechter om haar straf te herbekijken. Ze wacht momenteel op nieuws.

Door Justyna te straffen, worden mensen misschien bang om personen te helpen bij een abortus. Zwangere personen zullen daardoor minder snel hulp vinden als ze een abortus willen. Er zullen daardoor niet minder abortussen zijn, maar ze zullen wel onveiliger gebeuren.

WERKVORM 3

VOOR OF TEGEN DE DOODSTRAF?

DUUR
50 minuten

DOELSTELLINGEN
- De leerlingen ontwikkelen een dieper inzicht in de doodstraf en zijn zich bewust van de argumenten voor en tegen de doodstraf.
- De leerlingen hebben een zicht op het bestaan en de toepassing van de doodstraf in de wereld.
- De leerlingen begrijpen waarom de doodstraf een mensenrechtenschending is.
- De leerlingen kunnen beargumenteren aan de hand van een stelling waarom de doodstraf een onaanvaardbare straf is.

BENODIGDHEDEN
- Schrijfgerief
- Stukje blanco papier per leerling
- Werkblad 'Doodstraf in de wereld' (in de bijlage van deze gids of via www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal')
- Een bord of smartboard
- Lijst met argumenten voor en tegen de doodstraf (op p. 24-25)
- Voorbeeldbrief voor Rocky
- Video over Rocky (optioneel, kijk via www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdagfilmpjes of de QR-code op p. 10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen

VOORBEREIDING
- Voorzie een kopie van het werkblad voor elke leerling, tenzij je het werkblad projecteert op het bord.

KERNBOODSCHAP
- De doodstraf bestaat al lang niet meer in België, maar in sommige landen nog wel.
- Het aantal landen waar de doodstraf nog bestaat, is een minderheid.
- Er zijn veel argumenten tegen de doodstraf. De doodstraf is een schending van de mensenrechten. Ze is wreed, onomkeerbaar en helpt misdaad niet beter te bestrijden dan een andere straf. De doodstraf is een onaanvaardbare straf.

STAP 1 De stembus

10 MIN

- Vertel de leerlingen dat jullie zullen stilstaan bij de doodstraf. **Peil kort naar hun kennis over de doodstraf** en stel de volgende vragen klassikaal:
  > Wat is de doodstraf?
  > Wat hebben jullie er al over gehoord?
- Vraag aan de leerlingen om op een papiertje **op te schrijven of ze voor of tegen de doodstraf zijn:**
  > Voor = je vindt dat de doodstraf voor sommige misdaden een gepaste straf is.
  > Tegen = je vindt dat de doodstraf voor geen enkele misdaad een gepaste straf is.
- Laat de leerlingen hun **papiertje dichtvouwen en vooraan op hun bank leggen.**

STAP 2 Blik op de wereld

10 MIN

- **Pik het klasgesprek weer op en stel de volgende vragen:**
  > Denken jullie dat de doodstraf bestaat in België? (antwoord: nee. In 1996 werd de doodstraf bij wet afgeschaft, maar in de praktijk dateert de laatste executie in vredestijd al van 1863)
  > Welke straffen kan een rechter opleggen in België? (antwoord: gevangenisstraf (tijdelijk of levenslang), werkstraf en boete)
  > Wanneer krijgt iemand een straf van de rechter? (antwoord: straffen worden door de rechter opgelegd als iemand iets doet dat volgens de wet niet mag. Wetten zijn belangrijk. Ze zorgen ervoor dat iedereen weet wat wel en niet mag. Zo wordt het geen chaos)
  > Denken jullie dat de doodstraf bestaat in andere landen? (antwoord: ja. De landen waar de doodstraf bestaat, zijn wel duidelijk in de minderheid)
- **Deel aan de leerlingen het werkblad 'Doodstraf in de wereld' uit** (in de bijlage van deze gids) of projecteer het werkblad op het bord.
- **Stel de volgende vragen klassikaal** aan de hand van het werkblad:
  > Welke 5 landen voerden volgens jullie het vaakst de doodstraf uit in 2022? (antwoord: 1. China (duizenden executies); 2. Iran (576 geregistreerde executies, maar meer in werkelijkheid); 3. Saudi-Arabië (196); 4. Egypte (24); 5. de Verenigde Staten (18))
  > Zijn er landen in de top 5 die jullie verbazen? Waarom?

Je kan de info uit het kaderstuk op deze pagina gebruiken ter ondersteuning van het klasgesprek.

STAP 3 Argumententennis

20 MIN

- Leg uit dat de leerlingen **een spelletje argumententennis** zullen spelen:
  > Er zal een stelling worden getoond.
  > De ene helft van de klas bedenkt argumenten voor de stelling, de andere helft bedenkt argumenten tegen de stelling.
  > Afwisselend zullen de groepen hun argumenten voorstellen, zodat argumenten heen en weer vliegen zoals bij een spelletje tennis.
- **Verdeel de klas in een 'groep voor' en een 'groep tegen' de stelling.** Geef mee dat hun taak om 'voor of tegen' te zijn niet noodzakelijk overeenkomt met hun mening.
- Schrijf of projecteer de volgende stelling op het bord: **'De doodstraf moet opnieuw worden ingevoerd in België.'**
- Geef beide groepen 5 tot 10 minuten om **zo veel mogelijk argumenten voor of tegen de stelling voor te bereiden.** Laat ze hun argumenten kernachtig opschrijven. Loop wat rond om te luisteren en inspireer de groepen indien nodig.
- Neem de argumentenlijst erbij vanop p. 24-25.
- **Start het argumententennis:**
  > Vertel dat je een lijst hebt met argumenten 'voor en tegen' die je zal afvinken telkens als een van de argumenten wordt vermeld.
  > Vraag dat een leerling van de 'groep tegen' een eerste argument deelt.
  > Vraag vervolgens dat een leerling van de 'groep voor' een argument deelt.
  > Blijf om beurt argumenten uitwisselen tussen de groepen en laat steeds een andere leerling aan het woord, tot alle argumenten van je lijst zijn vermeld.
  > Als een groep geen argumenten meer heeft, kan de hele klas samenwerken en gezamenlijk argumenten benoemen om de lijst volledig af te vinken.
- **Bespreek de argumenten klassikaal. Doe een korte factcheck met je klas** bij de argumenten 'voor de doodstraf', want veel van de gangbare argumenten voor de doodstraf zijn te weerleggen. Gebruik daarvoor de info vanop p. 25.

Als de leerlingen gemakkelijk toegang hebben tot het internet, kan je hen aansporen om voor de factcheck zelf wat opzoekwerk te doen.

De doodstraf: een dalende trend wereldwijd

In 1977, toen Amnesty International zijn wereldwijde campagne tegen de doodstraf begon, waren er maar zestien landen die de doodstraf bij wet hadden afgeschaft. Vandaag zijn het er 112. Sinds tientallen jaren is er een dalende trend in het aantal landen dat kiest voor de doodstraf. Zo komt het dat de landen waar de doodstraf vandaag nog bestaat, duidelijk in de minderheid zijn.

Van 20 landen is bekend dat ze in 2022 mensen hebben geëxecuteerd.* Het gaat om 883 mensen van wie hun executie officieel werd geregistreerd. Dat getal omvat niet de executies in China: het zijn er naar schatting duizenden per jaar, maar de Chinese overheid houdt haar cijfers daarover geheim.

*Cijfers voor het jaar 2023 zijn halfweg 2024 beschikbaar op www.amnesty-international.be.

STAP 4 Het verhaal van Rocky

⊙ 5 MIN

- **Lees het verhaal van Rocky voor** vanop de voorbeeldbrief.
- **Laat de leerlingen kort klassikaal discussiëren.** Stel vragen als:
  > Wat liep er zoal mis bij het proces van Rocky?
  > Vinden jullie het eerlijk wat Rocky is overkomen?
- **Vraag aan de leerlingen wie Rocky wil helpen** en stel voor om een brief te schrijven.

Je kan ook een korte video over Rocky tonen. Je vindt die op www.amnesty-international.be/schrijfze-vrijdag-filmpjes en via de QR-code op p. 10.

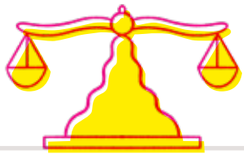
STAP 5 Evaluatie

⊙ 5 MIN

- Laat de leerlingen hun **stempapiertje van het begin van de les bekijken.**
- **Vraag of er iemand van mening is veranderd.** Geef de leerlingen de kans om wat uitleg te geven.
- Laat de leerlingen **individueel noteren welke stukken uit deze les ze het moeilijkst vonden** en waarom.
- **Laat hen hun papier afgeven aan het einde van de les,** zodat je kan nagaan of en waarover ze nog verder willen discussiëren.

Welke argumenten zijn er tegen de doodstraf?

1. Ieder mens heeft het **recht om te leven.** Dat is een mensenrecht. Het is zo bepaald in artikel 3 van de UVRM. De doodstraf valt daarmee niet te rijmen.
2. Iemand doden als straf is **wreed en onmenselijk,** zelfs al wordt de doodstraf op een zogenaamd 'menselijke' manier uitgevoerd. Wrede, onmenselijke of vernederende straffen hoort niemand te krijgen. Ook dat is een mensenrecht, aldus het artikel 5 van de UVRM.
3. Iemand executeren omdat die iemands leven heeft genomen is **wraak, geen gerechtigheid.** Een overheid die mensen executeert, doet hetzelfde als wat ze zegt te willen bestrijden: iemand doden. Niemand mag doden volgens de wet, dus ook de overheid niet.
4. **Mensenrechten gelden voor alle mensen.** Voor de 'braafste' mensen en voor mensen die iets verkeerds hebben gedaan. Mensenrechten kunnen nooit worden afgepakt: je hebt ze nu eenmaal omdat je mens bent.
5. De doodstraf **helpt misdaad niet beter te bestrijden dan een andere straf.** Dat tonen onderzoeken aan. In landen waar de doodstraf werd afgeschaft, nam het aantal misdrijven niet toe. In sommige landen daalde het aantal misdrijven zelfs, omdat er meer wordt ingezet op preventie.
6. **Bepaalde groepen lopen meer risico op de doodstraf dan andere.** Er is sprake van discriminatie. Wie arm is, kan moeilijker een goede advocaat inhuren om een doodvonnis te voorkomen. In sommige landen, zoals Iran of Saudi-Arabië, wordt de doodstraf gebruikt om minderheden te onderdrukken. En in de Verenigde Staten wordt de doodstraf vaker uitgesproken als het slachtoffer wit is dan als die van kleur is en heeft iemand van kleur meer risico dan een witte persoon om voor eenzelfde misdrijf ter dood te worden veroordeeld.
7. Wereldwijd worden mensen ter dood veroordeeld voor allerlei misdrijven, soms voor situaties of handelingen die helemaal **geen misdaad zouden mogen zijn,** zoals homoseksualiteit. De doodstraf wordt ook gebruikt door overheden om politieke tegenstanders uit te schakelen, meestal na een erg oneerlijk proces.
8. Eens de doodstraf is uitgevoerd, kan ze niet worden teruggedraaid, ook niet als later blijkt dat er tijdens het proces fouten zijn gemaakt. **Er is altijd een risico dat een onschuldige persoon wordt geëxecuteerd.** En dat gebeurt echt. In de laatste 50 jaar werden in de VS tientallen mensen ter dood veroordeeld van wie achteraf bleek dat ze geen misdrijf hadden gepleegd.
9. Een van de doelen van straf is vergelding: iemand die de samenleving kwaad heeft gedaan, mag daar niet zomaar mee wegkomen. Maar een straf is ook bedoeld om de dader aan te zetten tot beter gedrag. Een straf kan zorgen voor re-integratie in de samenleving. Je moet dan wel de **kans krijgen om je leven te beteren,** wat niet kan als je de doodstraf krijgt.
10. Veel families die geliefden hebben verloren door verschrikkelijke misdaden zeggen dat de **doodstraf van de dader hun pijn niet heeft verlicht.** De doodstraf brengt niet per se een gevoel van gerechtigheid. De doodstraf houdt vooral een cyclus van geweld in stand, waarbij zowel families van slachtoffers als van terdoodveroordeelde daders blijven vastzitten in gevoelens van pijn, wraak en lijden.

Welke argumenten hoor je soms voor de doodstraf?

1. De doodstraf zou **afschrikwekkender** zijn dan andere straffen. De dreiging van de ultieme straf zou een krachtig signaal zijn dat mensen tegenhoudt en dus de meest effectieve manier om de samenleving te beschermen.	**Factcheck:** Dit argument klopt niet. Onderzoeken hebben aangetoond dat er geen verband is tussen de doodstraf en het aantal ernstige misdaden dat wordt gepleegd. In sommige landen daalde het aantal misdrijven zelfs na de afschaffing van de doodstraf, omdat de overheid meer werk maakte van preventie.
2. 'Oog om oog, tand om tand'. De doodstraf zou **aanvoelen als de enige juiste straf of passende vergelding voor ernstige misdaden.** Het zou rechtvaardig voelen om de dader van een gruwelijke misdaad een gruwelijke straf op te leggen.	**Factcheck:** Dit argument gaat over gevoelens en daar kan je geen echte factcheck op doen. Maar belangrijk om op te merken is dat de doodstraf als vergelding van zeer ernstige misdaden de cyclus van geweld en lijden verderzet. Echte genoegdoening en verzoening voor slachtoffers en voor de samenleving vergt net dat we die cyclus doorbreken. Tegen de doodstraf zijn betekent niet dat je ernstige misdaden minimaliseert of goedpraat. Wie een geliefde heeft verloren door verschrikkelijke misdaad heeft er recht op dat de dader ter verantwoording wordt geroepen in een eerlijk proces.
3. De doodstraf zou de samenleving **minder geld kosten** dan iemand levenslang in de gevangenis houden.	**Factcheck:** Dit argument klopt niet. Onderzoek uit verschillende Amerikaanse staten toont aan dat de doodstraf duurder is dan iemand levenslang in de gevangenis te houden. Over het algemeen worden er bij doodstrafzaken meer onderzoekskosten gemaakt.
4. Voor slachtoffers van vreselijke misdaden en hun geliefden zou de doodstraf van de dader **de enige straf zijn die hun pijn kan verlichten.**	**Factcheck:** Dit argument klopt niet noodzakelijk. Families van slachtoffers denken verschillend over de doodstraf. Veel families zeggen dat de doodstraf hun pijn niet kan verlichten. Er komt wel extra pijn bij, nl. voor de geliefden van de terdoodveroordeelde persoon. De Amerikaanse anti-doodstrafactivist Marie Deans, wiens schoonmoeder werd vermoord in 1972, zegt: "Wraak is niet het antwoord. De enige oplossing ligt in het voorkomen van geweld, niet in het veroorzaken van meer dood en meer lijden." Zeggen dat de doodstraf gerechtigheid zal brengen voor de geliefden van slachtoffers, is dus een valse belofte.

WERKVORM 4

POËTISCH PROTEST

DUUR
50 minuten

DOELSTELLINGEN
- Leerlingen kunnen zich inleven in een situatie van iemand die onrecht meemaakt.
- Leerlingen kunnen een actie bedenken en uitvoeren om gerechtigheid te eisen.

BENODIGDHEDEN
- Poster van Ahmadreza
- Knutselmateriaal (papier, stiften, potloden, verf, kartonnen borden, spandoeken …)
- Voorbeeldbrief voor Ahmadreza
- Video over Ahmadreza (optioneel, kijk via www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdagfilmpjes of de QR-code op p. 10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen

KERNBOODSCHAP
- Soms worden mensen ter dood veroordeeld na een volkomen oneerlijk proces.
- Hoe stiller het is rond de zaak van Ahmadreza, hoe groter het risico dat hij effectief geëxecuteerd wordt. Actie blijft nodig.

STAP 1 Het verhaal van Ahmadreza

⊙ 10 MIN

- **Toon de poster van Ahmadreza**, zodat de leerlingen zich een voorstelling kunnen maken van wie hij is.
- Vraag aan de leerlingen om hun **ogen te sluiten** wanneer je zo meteen het verhaal van Ahmadreza vertelt.
- **Lees het verhaal van Ahmadreza voor** vanop de voorbeeldbrief.
- Laat de leerlingen hun ogen weer openen en lees het verhaal eventueel een tweede keer voor.

Je kan ook een korte video over Ahmadreza tonen. Je vindt die op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes en via de QR-code op p. 10.

STAP 2 In actie voor Ahmadreza

⊙ 40 MIN

- Verdeel de klas in groepjes van **3 à 4 leerlingen**.
- Deel aan alle leerlingen papier en ander **knutselmateriaal** uit.
- Leg uit dat er in België al veel campagne is gevoerd voor de vrijlating van Ahmadreza (via persaandacht, solidariteitswakes, protest voor de ambassade, petitie …) en dat het **belangrijk is dat zijn zaak aandacht blijft krijgen**.
- Vraag aan de leerlingen om een **actie te bedenken** om Ahmadreza vrij te krijgen en die **neer te schrijven of te tekenen**. Geef de volgende tips mee:
  - > Denk heel breed na over hoe jullie de actie willen aanpakken.
  - > Wees creatief!
- **Geef de leerlingen inspiratie** door hen de volgende acties voor te stellen:
  - > Slogans maken en neerschrijven op kartonnen borden.
  - > Een protestlied maken.
  - > Een gedicht schrijven waarin je je verdrietige of hoopvolle gevoelens neerschrijft.
  - > Een tentoonstelling maken in de klas over het verhaal van Ahmadreza.
  - > Een spandoek of affiche maken voor Ahmadreza's vrijlating.
- Help de leerlingen in het creatieve proces. Roepen, gieren, brullen, alles mag!
- Laat de groepjes **hun acties voorstellen** aan de rest van de klas.
- Geef mee aan de leerlingen dat ze ook een brief kunnen schrijven om Ahmadreza te helpen.

Wil je meer informatie over de doodstraf? Lees de kaderstukken op p. 24-25 en kijk voor meer info op www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal'.

STAP 3 Deel je actie

- **Deel de acties van de leerlingen op sociale media** via de hashtags #schrijfzevrijdag en #freedjalali of stuur ze door naar schrijfzevrijdag@amnesty-international.be met als onderwerp 'Actie voor Ahmadreza'.

© Lies Engelen

WERKVORMEN EVALUEREN

De werkvormen in deze gids helpen de leerlingen om verschillende competenties aan te scherpen en te ontwikkelen, gaande van burgerzin, cultureel bewustzijn en zelfexpressie tot kunnen samenleven en respect en empathie tonen. Hun leerproces evalueren levert waardevolle inzichten op.

Bij elke werkvorm in deze gids vind je daarom een methodiek om de oefening te evalueren. Het gaat niet om summatieve evaluaties met een eindbeoordeling als doel, wel om formatieve evaluaties waarbij je de leerlingen kan begeleiden in hun ontwikkeling en vordering.

De voordelen van evalueren op een rij:
1. Je leerlingen onthouden beter hun nieuwe leerstof en ervaringen als ze terugblikken op wat ze hebben geleerd.
2. Je leert hoe effectief je lessen zijn en of je ze nog beter kan maken.
3. Je toont je betrokkenheid en professionalisme.
4. Je bent extra gemotiveerd als je de positieve resultaten van je lessen ziet.
5. Je kan gemakkelijker conclusies delen met collega's.

Deel je resultaten met Amnesty International Vlaanderen door te mailen naar schrijfzevrijdag@amnesty-international.be, zodat we met jouw feedback het aanbod aan mensenrechteneducatie nog beter kunnen maken. Je kan ook feedback geven via een online enquête waarvoor je in de loop van het tweede semester wordt uitgenodigd.

EINDTERMEN

De werkvormen in deze gids zijn bedoeld voor het basisonderwijs (vanaf 10 jaar) en de eerste graad van het secundair onderwijs. Ze komen tegemoet aan verschillende eindtermen, onderwijs- en ontwikkelingsdoelen van de leerlingen.

EINDTERMEN LAGER ONDERWIJS

LEERGEBIEDGEBONDEN EINDTERMEN

Mens en maatschappij > Mens > Ik en mezelf
Eindtermen 1.1 en 1.2
Mens en maatschappij > Politieke en juridische verschijnselen
Eindtermen 2.13 en 2.15

LEERGEBIEDOVERSCHRIJDENDE EINDTERMEN

Sociale vaardigheden > Relatiewijzen
Eindtermen 1.5 en 1.6
Sociale vaardigheden > Domein samenwerking
Eindterm 3

ONTWIKKELINGSDOELEN LAGER BUITENGEWOON ONDERWIJS

TYPE BASISAANBOD

Leergebied Mens en maatschappij - domein mens (Ik en mezelf, ik en de ander) en domein maatschappij (Socio-culturele verschijnselen, Politieke en juridische verschijnselen). Specifiek werken de werkvormen op de ontwikkelingsdoelen TD 15.c, TD 15.d, HD 20 en HD 22, TD 22.b.

Leergebied Sociale vaardigheden - domein relatiewijzen, gesprekconventies, samenwerking. Specifiek werken de werkvormen op de ontwikkelingsdoelen TD 6.b, TD 6.c, TD 10.c, TD 10.e, TD 10.f, TD 11.j.

TYPE 7

Leergebied Mens en maatschappij - domein mens (Ik en mezelf, ik en de ander) en domein maatschappij (Sociaal-culturele verschijnselen, Politieke en juridische verschijnselen). Specifiek werken de werkvormen op de ontwikkelingsdoelen 2.13 en 2.15.

Leergebied Sociaal-emotionele ontwikkeling - domein dynamisch-affectieve ontwikkeling en sociale competentie. Specifiek werken de werkvormen op de ontwikkelingsdoelen 42, 43, 50, 51 en 63.

EINDTERMEN SECUNDAIR ONDERWIJS, 1STE GRAAD, A- EN B-STROOM

Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

- Geïnformeerd en beargumenteerd met elkaar in dialoog gaan: 7.7
- Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat: 7.9
- Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat: 7.16, 7.17, 7.18

BIJLAGEN

1. **De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** p. 30
   Bijlage bij 'Afspraken maken'
2. **Antwoordkaarten** p. 31
   Bijlage bij opwarmer 2 'Quiz ze vrij'
3. **Werkbladen met tekstballonnen** p. 32
   Bijlage bij werkvorm 1 'Sociale media: geweldig of gewelddadig?'
4. **Kruiswoordpuzzel** p. 36
   Bijlage bij werkvorm 2 'Helpen op eigen risico'
5. **Exit-tickets** p. 37
   Bijlage bij werkvorm 2 'Helpen op eigen risico'
6. **Werkblad 'Doodstraf in de wereld'** p. 38
   Bijlage bij werkvorm 3 'Voor of tegen de doodstraf?'

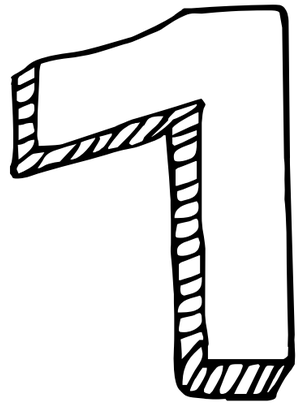
DE UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

1. Alle mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren.
2. Iedereen heeft recht op alle rechten, ongeacht of je jong of oud bent, man of vrouw, welke huidskleur je hebt, in welke godsdienst je gelooft of welke taal je spreekt.
3. Je hebt recht op leven in vrijheid en veiligheid.
4. Slavernij is verboden.
5. Folteren is verboden.
6. Je hebt recht op dezelfde bescherming als iedereen.
7. Iedereen moet volgens de wet op dezelfde manier behandeld worden.
8. Je hebt het recht om hulp te vragen van een rechter, als je vindt dat je volgens de wetten van je land niet goed wordt behandeld.
9. Niemand heeft het recht om je zonder goede reden gevangen te zetten of het land uit te sturen.
10. Je hebt recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
11. Je bent onschuldig tot je schuld bewezen is. Je hebt het recht om je te verdedigen tegen beschuldigingen.
12. Je hebt recht op privacy. Je hebt recht op bescherming als iemand je lastig valt, je brieven opent of kwaad van je spreekt.
13. Je hebt het recht om te gaan en te staan waar je wilt, in eigen land en in het buitenland.
14. Als je slachtoffer wordt van mensenrechtenschendingen, heb je het recht om naar een ander land te gaan en dat land te vragen om jou te beschermen.
15. Je hebt recht op een nationaliteit.
16. Je hebt het recht om te trouwen met wie je wil en een gezin te stichten.
17. Je hebt recht op eigendom en niemand mag je bezittingen zonder goede reden afnemen.
18. Je hebt recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
19. Je hebt recht op vrijheid van mening en meningsuiting.
20. Je hebt het recht om bijeen te komen en je te verenigen.
21. Je hebt het recht om deel te nemen aan de politiek van je land.
22. Je hebt recht op maatschappelijke zekerheid en het recht om jezelf te ontwikkelen.
23. Je hebt recht op werk naar keuze en een rechtvaardig loon voor je werk.
24. Je hebt recht op rust, vrije tijd en betaalde vakantie.
25. Je hebt recht op alles wat nodig is om ervoor te zorgen dat je niet ziek wordt, geen honger hebt en een dak boven je hoofd hebt. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand.
26. Je hebt recht op onderwijs.
27. Je hebt het recht om te genieten van kunst, cultuur en wetenschappelijke ontwikkeling.
28. Alle regeringen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten worden nageleefd.
29. Je hebt ook plichten tegenover de mensen om je heen, zodat ook hun mensenrechten kunnen worden beschermd. De wetten in je land mogen niet ingaan tegen deze mensenrechten.
30. Geen enkel land en geen enkel mens mag proberen om de rechten te vernietigen die in deze Verklaring staan.

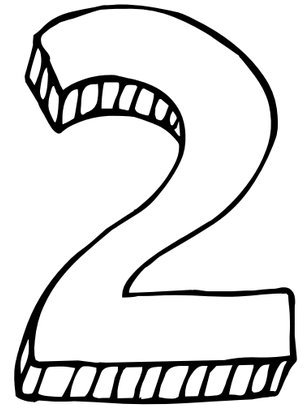

Wist je dat ….

… de meeste landen van de wereld beloofd hebben om de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) na te leven? Het gaat om alle leden van de Verenigde Naties. De UVRM werd door de VN aangenomen in 1948 en bevat 30 artikelen die de rechten van de mens bepalen op burgerlijk, politiek, sociaal, economisch en cultureel vlak.

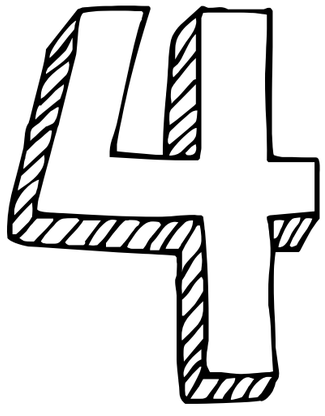
QUIZ ZE VRIJ

QUIZ ZE VRIJ

QUIZ ZE VRIJ

QUIZ ZE VRIJ

VRAAG 1

Stel dat je de baas van Facebook was. Wat zou je doen als iemand heel gemene of hatelijke berichten post over anderen op Facebook?

VRAAG 2

Vind je dat er meer goede dingen of meer slechte dingen gebeuren door sociale media? Waarom?

VRAAG 3

Vind je dat Facebook iets moet terugdoen voor Sawyeddollah en zijn volk? Waarom wel of waarom niet?

VRAAG 4

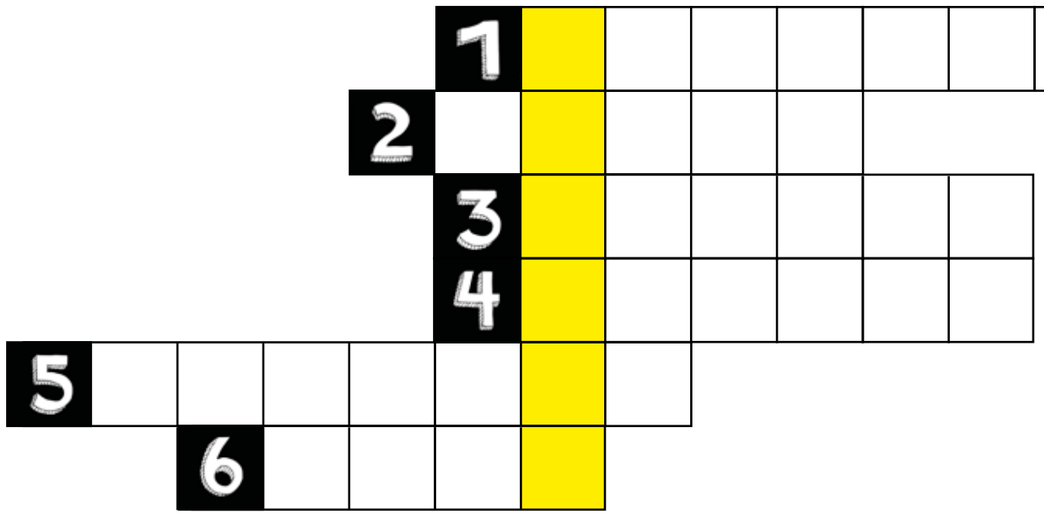
Denk je dat posts op sociale media een invloed kunnen hebben op wat er in het echte leven gebeurt? Waarom wel of waarom niet?

KRUISWOORDPUZZEL

Schrijf de ontbrekende woorden in de kruiswoordpuzzel:

1. De rechter heeft Justyna een werkstraf gegeven van acht _____.
2. Justyna is een vrouw die uit _____ komt. (Vul een land in)
3. De Poolse wetten over het beëindigen van een zwangerschap zijn bij de strengste van _____.
4. Een vroege zwangerschap kan veilig worden beëindigd met pillen of bij een _____.
5. De man van Ania stapte naar de _____ zodra hij de pillen ontdekte.
6. Ania voelde zich _____ toen ze ontdekte dat ze zwanger was.

Nieuw woord: _____

EXIT-TICKETS

EXIT-TICKET

Noteer 1 iets dat je dacht toen je het verhaal van Justyna hoorde:

Noteer 1 iets uit deze les dat je zeker zal bijblijven:

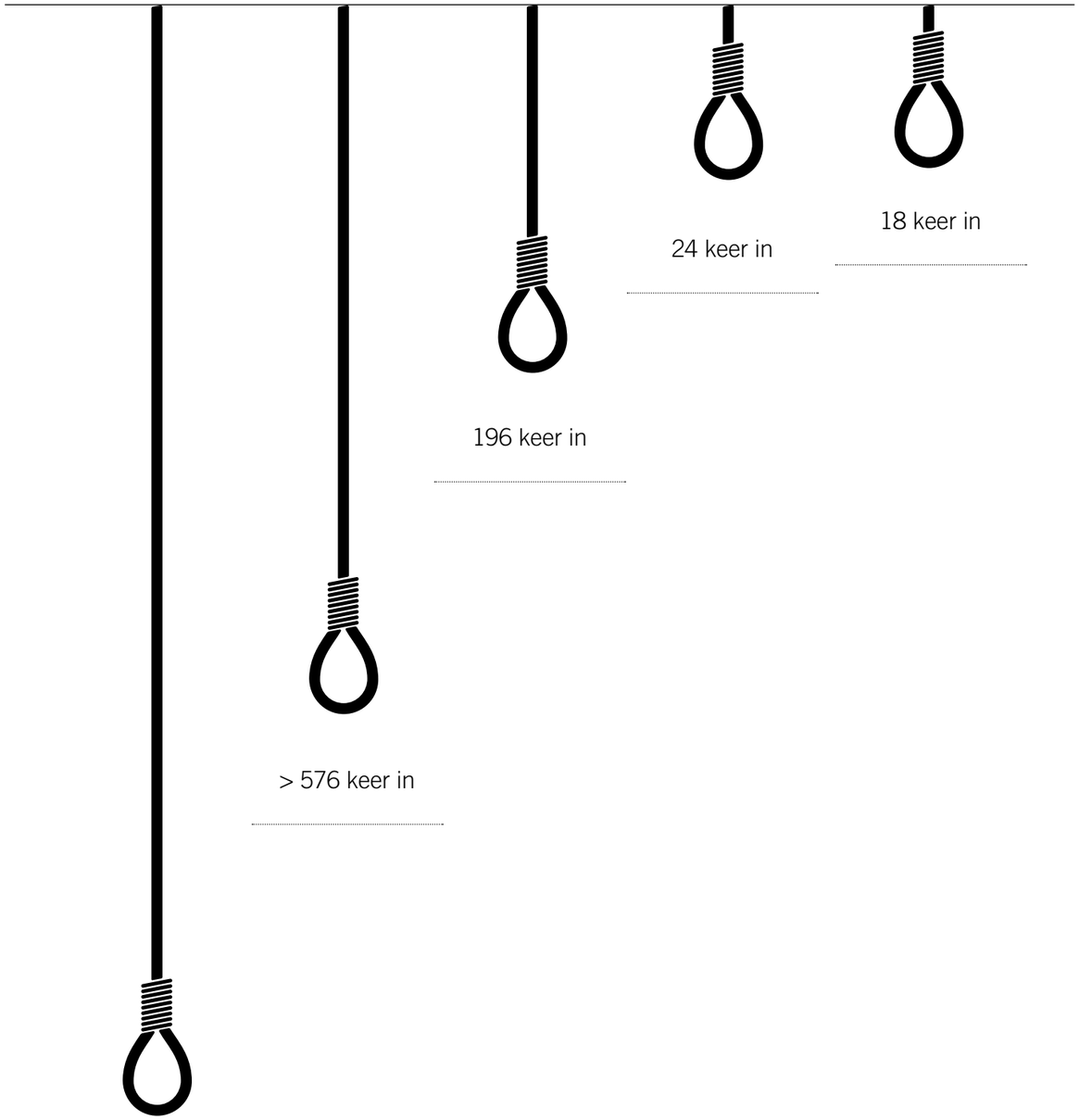
EXIT-TICKET

Noteer 1 iets dat je dacht toen je het verhaal van Justyna hoorde:

Noteer 1 iets uit deze les dat je zeker zal bijblijven:

TOP 5 VAN LANDEN MET DE MEESTE EXECUTIES IN 2022

Vul het juiste land in op de stippellijntjes

196 keer in .....

24 keer in .....

18 keer in .....

> 576 keer in .....

Duizenden keren werd de doodstraf uitgevoerd in .....

COLOFON

Deze leerkrachtengids is een uitgave van Amnesty International Vlaanderen en maakt deel uit van het educatief materiaal voor de Schrijf-ze-VRIJdag in 2023-2024.

Werkten mee
Valerie De Marie, Emmelien Maus, Nieke Nouwen, Laetitia Nsiona, Jan Pollet en Griet Ryckeboer

V.U.
Wies De Graeve, Goffartstaat 32, 1050 Brussel
0418.308.243 RPR Brussel

Vormgeving
Patricia Kempeneers (Little Miss Victoria), Enid Stassyns

Illustraties
Zinzi Moons
Behalve p. 32 t.e.m. 35: Shutterstock / Qvasimodo art

Druk
Zwartopwit

© Foto's
Amnesty International, tenzij anders vermeld

Vragen of opmerkingen over de Schrijf-ze-VRIJdag?
Contacteer het Schrijf-ze-VRIJ-team via
schrijfzevrijdag@amnesty-international.be

Willen je leerlingen meer?
Zijn je leerlingen gemotiveerd om zich vaker in te zetten voor mensenrechten, dan kunnen ze het Schrijf-ze-VRIJ-team contacteren via schrijfzevrijdag@amnesty-international.be. We helpen graag met extra ideeën. Na de secundaire school kunnen ze aansluiten bij de jongerenwerking van Amnesty Vlaanderen (contact via isciane.nimpagaritse@amnesty-international.be).

Volg ons
www.amnesty-international.be
Facebook.com/amnestyvl
Twitter.com/amnestyvl
Instagram.com/amnestyvlaanderen

RECYCLED
Papier gemaakt van gerecycled materiaal
FSC® C015373
FSC www.fsc.org

CO_2-neutraal gedrukt door zwartopwit

SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

De Schrijf-ze-VRIJdag is een initiatief van Amnesty International Vlaanderen voor basis- en secundaire scholen. Leren over mensenrechten en opkomen voor mensenrechten gaan op de Schrijf-ze-VRIJdag hand in hand. Jaarlijks doen honderden scholen en ruim 150.000 leerlingen mee.

SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

AMNESTY INTERNATIONAL

BEDANKT DAT JE OPKOMT VOOR MENSENRECHTEN!